

Karihaarassa 3/IX-40.

Artman, Roope (ent. Arhipoff, Romana, muutettu v. 1922 Suomen-
tultua), s. 7. VII. 1890 Oulangan Laitasalmessa.

Lapsuus

Arujamat: Äiti ja lapset: 5 poikaa ja yksi tytär, lisäksi kaksi
lasta lapsena kuollut. Isä vain kävi kotona. Ei palvelusväkeä.

Elinkeinot: Maanviljelys. Vain hyvin vähän maata. Vilji-
lyskasvit: peruna, ohra, ruis, nauris. Karjanhoito: Karja: 2-3

lehmää, 1 hevonen, noin puolisikymmentä lammasta, toisinaan
uhka koira, kissa, joitakin poroja. - Metsästys. Pyyntiväli-

nut: ansa, pysy vähän. - Kalastus: Pyyntiaika ja -paikka.

Pyydettiin ympäri vuoden Päijärvellä. Pyyntivälineet: Toisinaan
juoli muottia, joitain verkkoja, vähän pikku russia. Yksi vene.

- Marjoja ja sieniä kerättiin talven varalle. - Kauppaa ei
ollut. - Tekiteollisuus: Rukilla kehrättiin, kudottiin sarkaa,

tikutettiin sukkaa ja vaatteita. - Kudottiin muottia, verkkoja
ja russia. - Tektiin rekiä, kelloja y.m. - Tekijä ja

-aitto oli. - Rahdinajs: Knäsistä kujeitettiin fibroilla omik-
si tarpeiksi lupiä, viljaa, sokeria y.m. Myös kauppiaille kul-
jitettiin Knäsistä rakkia.

Henkivien elämä. Koulunkäyttin ja lukutaito kylässä.

R. ei käynyt koulua. Oulungassa oli koulu. Laitasalmosta ei
lapsuudessa ollut ketään lukutaitoista. Kirjeitäkin piti

käydä luettamassa toisissa kylissä: Oulungassa ja Ohjanan-
suussa. Kun R. alkoi miehistyä, alkoi jo olla lukutaitoa. En-

nun maailmansotaa alkoi olla kiertäviä opettajiaakin Suomesta
päin. Jotka sitä ennen osasivat lukea, olivat Suomessa oppi-

met, m.m. R:n serkku Niikkula Arhipoff (suunnilleen yh-
denikäinen R:n kanssa) ja tämän veli Mikko A, hankin Suo-

missa oppineet. Nämä olivat ensimmäiset lukutaitoiset kylässä.

Uskonto: Lähinnä oli Oulangan kirkko, joka oli 30 viisitan päissä. Papit olivat ummikkovenäläisiä. He eivät käyneetkään Laitasalmessa. Ruumiit siunattiin itse, nimittäin ne, jotka osasivat siunauslukuja. Lapsille annettiin hätäkasteita ja heitä käytiin kirkolla kastattamassa. Kaikki kävivät papin vihittävinä. Oulangassa oli aivan mahdoton juoppopappi, jota pidettiin putkassakin (R. ei tiedä hänen nimeään). - Piikkakummalla oli tukkasia, suarelaisia, puolisuarelaisia ja mirolaisia (kirkkorieroisia). Tukkasit, suarelaiset ja puolisuarelaiset erosivat toisistaan vain siinä, että söivät eri astioista (kuppi- ja viivio); suarelaiset pesivät astiansa eri vedessä, tukkasit ja puolisuarelaiset eivät olleet niin tarkkoja astioiden suhteen. Elijan vaimon (nyk. Anna Niemi, ks. II, siv. 101) kulkei pitämässä seuroja suarelaisille, mutta niihin sai tulla muitakin. Hän toimitti hätäkasteita, mutta ei siunannut ruumiita. Kun joku kuoli, piti hän kuitenkin jumalalanpalveluksen kuolinkodissa. Sai vastaan ruokaa, vaatetta y. m. Häntä käytettiin melinaan kuolleen puolusta makua vastaan (maksuna ruokaa, rahaa y. m.). Kaikissa vieroissa piti suuren paaston aikana kumartaa maahan asti tuhat kertaa. Jos ei sitä itse tehnyt, voi palkata toisen sitä tekemään puolestaan. Suuren paaston kumarteluvelvollisuutta sanottiin ontreskoiksi. Joka osti ontreskon, vapautui siis kumarteluvelvollisuudesta. Elijan naista käytettiin ontreskoon suorittamiseen paljon. Hän veti kylästä "mahdottomia" kuormia tavaraa. - Kaikki siis kävivät papin vihittävinä, mutta staronierat (= suarelaiset) eivät ottanut vihittäessä viiniä; pappi ei heille viiniä tarjoanutkaan, kun asian tiesi. - Luostareissa ei lapsuudenkaan aikana käyty. Miikkulanlahden tsassounassa käytiin jäkäsiytyymisen ferustulla. - Lyy? Skuitan luostarin kätittämissä. Vaarakylästä kotiin Oiva nainen tuli Skuitasta

1 Filipin naimen (nyk. lesken) mies on R:n äidin ^{isän} veljenspoika.

Sivana ————— Teppana
↓ ↓
Filippa ~ Anna Niemi Palaga
↓
Roopu

raskaana ja meni sinne takaisin. Hän murhasi lapsensa. Askasta ei saatu selvää, mutta lapsen ruumis löydettiin ja naiselta katosi raskaudentila. Tämän johdosta pantiin toimeen tutkimus ja löydettiin 3-4? raskaana olevaa naista.

Nuoruus ja miehuus.

Kisat. Pidettiin laulu- ja soitto-kisoja. Laulut olivat venäjän-kielisiä, vaikka niitä ei ymmärretty. - Tavallisesti keitettiin pyhäpäiväisin sekä pyhä- ja arki-iltaisin. Svannoston aikoina keitettiin joka päivä. Syksyisin keitettiin usein, silloin oli tytöillä käsitöet mukana.

Naimisiin n. 20-vuotiaana kotikylistä olevan kanssa. R. tunsi hyvin morsiamensa. - Vielä R:n aikana oli sellaistaikin tapaa, että sulhasmies kulki sulhasvaimen kanssa kylästä toiseen katsellen, mistä omansa löytyisi, ja sulhasmies otti sellaisin, mikä silmiin sattui.

Kuusamon Tarajärvellä. R. oli tullut tänne talonpoikaan jo 13-vuotiaana ja oli täällä kuutta. R:n täällä ollessa ei täällä ollut muuta karjalaisia.

Sotaväen Novgorodin R. lähti 1911. Palvelusaika kesti 3 vuotta 4 kuukautta. Novgorodissa oli sotaväessä paljon karjalaisia, Pulangan kunnasta silloin vieräi muuta. Verkkokunta sotaväessä suhtautui karjalaisiin paremmin kuin omiin venäläisiin, sillä he olivat paremmat oppimaan kuin venäläiset, vaikka eivät ymmärtäneet kieltä. Mutta venäläisten sotilaitten kanssa oli vihamielisyyttä ja tappeluakin, kun lähelle päästiin. Svannostopäivöissä oli myöskin tappelu tilaisuuden tullen. Sotaväessä tappelu, kun tilaisuutta vain oli.

(Työaikana Anasissa piti kiittoa, että joutunut ve-

3 ARTMAN, ROOPE

näköisten pikseittiviksi, kun oli yksin.)

Sotaväistä päästyä R. oli kotona kolmisen kuukautta ja joutui sitten maailmansotaan. Hän oli Saksan rintamalla yhden vuoden ja kuusi kuukautta, joutui sitten saksalaisten vangiksi ja oli vankueudessa viidettä vuotta. Tuli sitten kotiin, missä viipyi pari kuukautta. Olti sitten osaa Karjalan vapautusarmeijan joukoissa v. 1922, peräytyi armujan mukana Suomen ja on siitä lähtien ollut Suomessa, ensin Pudasjärvellä (3 vuotta?), sitten Oulussa, Haukiputaalla ja v. 1927? Karhaarassa, missä on kesät sahatoissa, talvet metsähommissa.

Arhipoffin (Artmanin) sukua.

I

I Vaseli ~ - ?

II Vaseli ~ Palaga Teppanantytär - ? Huistingin Kananaivista

III

Roope

Laitasalmessa on ollut vain yksi talo, kun Arhipoffin suku on sinne tullut. R. ei muista talon nimeä, vaikka "ne siitä puhu". R. ei tiedä, mistä Arhipoffin suku on kykään siirtynyt eikä myöskään, kauanko suku on siellä ollut. - Viime aikoina Laitasalmessa oli ehkä 48 taloa. Tassonaa ei ollut.

Isän isä raijasi huhtia, ei ollut kalastuspuuhissa Norjassa. Isä ja äiti olleet huuhanruannassa. R:n aikana ei enää huhtaa raijattu.

Suurperheitä.

1. Kammanainen Mikheila oli Pohjois-Karjalaa suurin perhe.
2. Laitasalmessa oli suurin Vaskolan talo (R:n isoisi).

Vaskolan talossa oli yli 30:n hengen omaa väkeä yhdessä pöydässä syömässä. Palvelusväkeä ei pidetty. Perheeseen kuului ^{R:n} isoisa, isoäiti, isoisän veli, joka oli vanha-poika, 5 poikaa ja tyttäriä (4 näitä tyttäriä meni naimisiin: 2 Laitasalmeen, 1 Lohivaaraan ja 1 Vaarakylään). Kaikki viisi veltistä olivat naimisissa ja asuivat ensiksi yhdessä. Jo yhdessä asuessa oli veltillä perheitä (R:n isällä oli 3 lasta yhdessä asuessa; suurperhe hajaantui jo ennen R:n syntymää). Täten suurperheessä tuli olumaan 6 emäntää. Isoisa oli pääisäntä, joka hoiti yhteiskassan; yhteiskassaa pidettiin niin kauan kuin perhe hajaantui. Isoäiti hoiti emännystä. R:n äiti muisteli, että isoäiti kokosi kaikki nimiset yhtäikaa syömään. Isoisän kuoleman jälkeen aivan pian talo hajosi. Isoäiti oli niin kauan kuin talo oli pystyssä. Ennen voutaa kaikille tilittiin talot, jaettiin maat y. m. — Elinkeinot suurperheessä: maanviljelys, karjankhoito (erotesa nelisenkymmentä lypsävää, 3 hevosta, sonni, lampaita, poroja), metsästäys, keuhastus, ei kauppa, kotiteollisuutta omiksi tarpeiksi, marjojen ja sienien poimintaa, ei kai tukkitoita, poroilla ajettiin raktia Suomen ja Venäjän väliä. Oli jonkinlainen työnjako, mutta ansiot tulivat yhteiseen kassaan: niinpä joku oli karjakkona, joku emäntähommissa, joku keuhastuspöydissä, joku porohommissa (R:n isä), toiset metsästäivät. — Uskonto: isoisa ja -äiti olivat saarenuskoo, muut tukkua.

2 Kaksi omaa nuotaa, joille tarvittiin yhteensä 8 venettä.